

Seveda ni prišel narodni socializem do oblasti tako enostavno, kakor je preprosta ta razlaga. Polom socialnih demokratov, ki jih je bilo strah udejstviti svoje teorije in so v svoji slabosti podpirali kapitalistično državo; nezadovoljstvo vseh konservativnih elementov stare Nemčije z Weimarsko republiko; nezmožnost komunistične stranke kot organizacije in politične intrige, ki so se javljale v neprestanem menjavanju vlad neposredno pred Hitlerjevo zmago — vse to je pospešilo končni razplet dolgotrajne krize v Nemčiji. To je Hooveru prav dobro znano. Kljub temu pa pravi, da je vendarle trajanje krize poglajalo Nemčijo v gibanje, ki je obetalo — in tudi uresničilo — spremembo, ki naj bi popolnoma predrugačila tako politični kakor gospodarski ustroj celega rajha.

Profesor Hoover ne skuša povedati, koliko sreče in koliko machiavelistične spretnosti je narekovalo Hitlerju njegovo življenje. Pokaže pa, kako absolutno prav je imel vodja nacijev v svoji odločitvi, da ne pojde v vlado, dokler si ne bi zagotovil popolne oblasti; pokaže tudi, kako popolno je speljal svoje nacionalistične zaveznike, ko so že mislili, da so v času, ko je prišel na vlado, omejili njegovo oblast.

Profesor Hoover ne podcenjuje Hitlerjevega osebnega vpliva in melodramatičnega vodstva narodnega socializma. Po njegovem je Hitler fanatik z vso spretnostjo fanatikov, kako učinkovati na množice. Meni tudi, da je političen genij, ki že meji na patološko. Obenem pa se trudi, da bi pokazal, da je narodni socializem gibanje množic, ki črpa svojo silo iz propale aristokracije, iz preobremenjenega nižjega srednjega sloja, iz nezadovoljstva kmečkenga stanu in akademske mladine. Sovražstvo do Židov, klic na maščevanje proti sovražnikom Nemčije, odločna zahteva zopet oživiti nemško junaško preteklost, vse to je sedaj postalo del njegove izpovedi, ki zahteva izraza in ki je njegovi voditelji ne morejo več popolnoma obvladati.

Profesor Hoover zaključí, da mora Evropa ugoditi zahtevam Nemčije ter ji vrniti z Nemci poseljena ozemlja ali pa se pripraviti na vojno. Pravi, da je narodni socializem dovolj močan, da se bo držal, prihodnost ostale Evrope pa je negotova.

Ne strinjam se popolnoma s Hooverjem. Hoover prezre namreč dejstvo, da je v Hitlerjevi stranki močna levičarska skupina, ki se bo v bližnji bodočnosti nemara uveljavila — kljub temu pa toplo priporočam to knjigo vsem, ki berejo angleško.

Louis Adamič.

Kronika

Glas o „Sodobnosti“. — O čemer ne poročajo ali neradi poročajo dnevniki v Sloveniji, o tem pišejo dnevniki in revije izven Slovenije. Pod zaglavjem „Iz naših revij“ bomo prinesli v prihodnji številki poročilo o razpravi iz „Srpskega književnega Glasnika“, najuglednejše in najbolj razširjene srbske revije, kjer avtor dovolj objektivno ocenjuje vlogo in pomen „Sodobnosti“ v današnjem slovenskem življenju. Če pa ste slučajno odprli znani praški dnevnik „Prager Presse“ dne dne 28. septembra 1935., ste zasledili pod zaglavjem „Kulturchronik“ beležko izpod peresa Magra, ki se glasi: „Sodobnost. Um die Jahreswende 1932/33 kam es in der Welt der slowenischen Revuen zu einer Umgruppierung. Die beiden führenden Zeitschriften „Ljubljanski Zvon“ und „Dom in Svet“ wechselten ihre Herausgeber und ihren Mitarbeiterstab. Unter der Führung Fran Albrechts, des Redak-

teurs des „Ljubljanski Zvon“, schlossen sich eine Anzahl von Schriftstellern und Publizisten zusammen, denen das Programm des „Zvon“, der eine rein literarische und kulturelle Zeitschrift bleiben wollte, zu eng war, weil sie meinten, der Kampf ginge heute nicht nur für das rein literarische, sondern vor allem das politische und soziale slowenische Kollektivum. Sie gründeten eine neue Zeitschrift, „Sodobnost“, die von Ferdo Kozak, Stanko Leben und Josip Vidmar redigiert wird und im Verlag der Slovenska Književna Zadruga in Ljubljana erscheint. Die bisher erschienenen 9 Hefte zeigen anschaulich, wie sich die Redakteure die Verwirklichung ihres Programmes vorstellen. Sie haben wirklich eine respektable Zeitschrift auf die Beine gestellt, die sich getrost in Europa sehen lassen und von niemandem ignoriert werden kann, der sich um das öffentliche Leben in Jugoslawien im allgemeinen und in Slovenien im besonderen kümmert.“ S. L.

Še več odkritosti, prosimo! — Mislim, da ga ni danes človeka v Sloveniji, ki bi ne poznal afere s slovenskimi učnimi knjigami po naših srednjih šolah. Če bi danes po nekaterih naših srednjih šolah sestavili pregled učnih knjig, bi se pokazalo, da se marsikje poučuje danes ta dan večina predmetov po srbskih učbenikih. Po srbskih ali hrvaških učbenikih se v letu 1953. poučuje po naših srednjih šolah matematika, latinščina, fizika in celo — slovenščina. Pa odprite „Slovenski Narod“ (20. IX. 1953) in brali boste, četudi svojim očem ne boste verjeli: „Za slovenske učne knjige!“ Kakšno presenečenje! Kajti „upravičeno se razburjajo vsi narodno zavedni starši, boječ se zopet slabega napredka svojih otrok, ker posvečamo narodni prosveti za duhovno, moralno in telesno vzgojo posameznikov in narodne celote, glede na geografski, gospodarski in kulturni položaj posameznih krajev, v katerih živi naš narod, premalo pozornosti, ker ne upoštevamo okolnosti, ki so največje važnosti za povzdigo narodne in državne misli, ker ne nudimo mladini v nje ožjem materinem jeziku učnih pripomočkov in knjig, iz katerih se najlepše, najslajše in najlažje (ah, kako ganljivo!) čita in uči ljubezen in zvestoba kralju in domovini, ki na ta način tudi najlažje preide v žile in kri našega podmladka.“ (Uh! Kakšna klobasa brez konca in kraja!) Vendar nam je milo in blago pri srcu, da se „Slovenski Narod“ poteguje za slovenske knjige. Toda kratko je veselje nad blagostjo „Slovenskega Naroda“. Po njegovem naj se namreč slovenska mladina zato uči „ljubezni in zvestobe kralju in domovini“ iz slovenskih knjig, da se bo prej in lažje iznebila svojega slovenstva in se pretopila v nove „jugoslovene“, ki ne poznajo več ne slovenščine ne hrvaščine in ne srbsčine, marveč le še enotno „jugoslovenščino“. Potrpimo zaenkrat in prehodno še s slovenskimi učnimi knjigami, meni „Narod“, „dobrodošli pa so nam srbohrvatski profesorji, z veseljem jih sprejmemo, da se поблиže kot bratje in sestre spoznamo ter na podlagi ustmene govornice (kaj knjige!) in predavanj olajšamo naši mladini pot do cilja.“ In kakšen je ta cilj, ki naj k njemu stremi vsa naša mladina? Tu je „Narod“ zapisal odkrito besedo brez ovinkov in izmikanj, za katere se sicer tako radi skrivajo ljudje okrog „Jutra“ in „Naroda“. Naj pridejo k nam in v naše šole srbohrvatski profesorji, ker bo „to edina prava in trdna podlaga za državno in narodno edinstvo, pot, ki bo naravnim, ne pa prisilnim potom s pomočjo učnih knjig, v dobi par desetletij popolnoma izenačila jezik našega troimenega, v bistvu enega naroda.“ Tako. Sedaj vsaj vemo, pri čem smo. Izenačenje jezika našega troimenega naroda, to se pravi smrt slovenščine. Če bi „Narod“ in še „Jutro“ hotela vedno pisati tako odkrito, govoriti vedno tako naravnost? Prosimo, še take odkritosti, kar se dà veliko take presijajne odkritosti, da sedaj in pozneje ne bo slepomišenja za vogali.

S. L.